

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

תוכן

- א. שלא יאמר אדם אקרא שיקראוני חכם אשנה שיקראוני רבי אשנן שאהיה זקן ואשב בישיבה אלא למד מאהבה וסוף הכבוד לבא..... 1
- ב. כל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם..... 2
- ג. אל תעשם עטרה להתגדל בהם ואל תעשם קורדום להיות עודר בו..... 3
- ד. שרי ליה לאיניש לאודועי נפשיה באתרא דלא ידעי ליה..... 4
- ה. שרי ליה לצורבא מרבנן למימר צורבא מרבנן אנא שרו לי תיגראי ברישא..... 5
- ו. וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון..... 6
- ז. שרי ליה לצורבא מרבנן למימר לא יהיבנא אכרנא..... 7
- ח. שרי ליה לצורבא מרבנן למימר עבדא דנורא אנא לא יהיבנא אכרנא מ"ט לאברוחי אריא מיניה קאמר..... 8
- ט. אבא זכניה לבי נורא ... רוב עצים להסקה ניתנו..... 11
- י. עד הקציר עד שיתחיל העם לקצור קציר חטין אבל לא קציר שעורין הכל לפי מקום נדרו אם היה בהר ומה היה בבקעה בבקעה..... 12
- יא. עד הגשמים עד שיהו הגשמים עד שתדר רביעה שניה..... 12
- יב. עד שיפסקו גשמים ... עד שיעבור הפסח..... 13
- יג. אמר עד הגשם עד זמן גשמים קאמר..... 13

דף סב.

א. שלא יאמר אדם אקרא שיקראוני חכם אשנה שיקראוני רבי אשנן שאהיה זקן ואשב בישיבה אלא למד מאהבה וסוף הכבוד לבא

כתב הרמב"ם (הלכות תשובה פרק י הלכה ד) אמרו חכמים הראשונים שמא תאמר הריני למד תורה בשביל שאהיה עשיר, בשביל שאקרא רבי בשביל שאקבל שכר בעולם הבא תלמוד לומר לאהבה את ה' כל מה שאתם עושים לא תעשו אלא מאהבה, ועוד אמרו חכמים במצותיו הפין מאד ולא בשכר מצותיו, וכן היו גדולי החכמים מצוים לנבוני תלמידיהם ומשכיליהם ביחוד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גדרים

אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב וכו' אלא מפני שהוא הרב ראוי לשמשו כלומר עבדו מאהבה.

ב. כל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם

כתב הרמב"ם (תלמוד תורה פ"ג הי"א) ומובא בטור (יו"ד רמ"ו) וכן פסק הרמ"א שם (סעיף כא) "מעלה גדולה היא למי שהוא מתפרנס ממעשה ידיו, ומדת חסידים הראשונים היא, ובזה זוכה לכל כבוד וטובה שבעולם הזה ולעולם הבא שנאמר יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא שכולו טוב".

וכתב עוד בטור שם "וכל המשים על לבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה ויתפרנס מהעדקה ה"ז חילל את השם וביזה את התורה וכבה מאור הדת וגרם רעה לעצמו ונוטל חייו מן העולם לפי שאסור ליהנות מדברי תורה בעה"ז אמרו חכמים כל הנהנה מדברי תורה נוטל חייו מן העולם ועוד צו ו אמרו לא תעשם עטרה להתגדל בהם ולא קורדום לאכול מהם". וכתב הרמ"א שעל זה אמרו "ודאשתמש בתנא חלף" שהמשתמש בכתרה של תורה חלף מן העולם¹. ועוד צו ו אמרו אהוב את המלאכה ושנא את הרבנות וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטילה וגוררת עון וסוף אדם זה מלסטם את הבריות"

אך כתב הב"י². ובאמת לא נהגו חכמי הדורות כמותו ואדרבה יש להביא ראיות להחזיק ביד הנותנים והמקבלים, ואין זה נקרא משתמש בכתרה של תורה³, וכן ראוי לעשות. שאם לא כן כבר היתה התורה בטלה ח"ו.

ומכל מקום מי שאפשר לו להתפרנס ממעשה ידיו ולעסוק בתורה ודאי מדת חסידות היא ומתת אלהים היא אבל אין זו מדת כל אדם שאי אפשר לכל אדם לעסוק בתורה ולהחכים בה ולהתפרנס ממעשה ידיו.

ולכן נהגו בכל מקומות ישראל⁴ שהרב של עיר יש לו הכנסה וספוק מאנשי העיר, כדי שלא יצטרך לעסוק במלאכה בפני הבריות ויתבזה התורה בפני ההמון. ודוקא חכם הצריך לזה, אבל עשיר, אסור.

¹ כמבואר בש"ך שם כב

² ב"י שם

³ עיין ברכ"י חו"מ ט יד

⁴ ברמ"א (יו"ד רמו סעיף כא)

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ובזמן הזה שנמעטו הלבבות, והתורה מונחת בקרן זוית. והלואי שיעסוק אדם כל היום וכל הלילה ולא יספיק לדעת מזה שהוא חייב לדעת. פשיטא שיותר מצוה הוא ללמוד כל היום ולהתפרנס מהציבור⁵.

וכיון שכפי צורך השעה והמקום, האיש החפץ בחיים אי אפשר שיתקיים תלמודו בידו לזכות בו את הרבים. כי אם בסיפוק צרכיו ע"י אחרים, הרי הוא ככל המון הדיינים והחכמים שהיו מקבלים שכר מתרומת הלשכה. וכך יעשה לכתחילה.

ולפיכך להלכה ולמעשה עדיף ללמוד תורה כל היום. ולקבל משכורתו לצורך פרנסתו ממחזיק פרטי, או מהנהלת הכולל, יותר מאשר לעסוק במלאכה או בסחורה כמה שעות ביום לצורך פרנסתו, וילמד רק בשעות הפנאי. ובפרט אם נתברך בכשרונות מעולים והוצק חן בשפתותיו, שאם ישקוד על דלתות תורתנו הקדושה, יהיה מורה הוראות בישראל וממצדיקי הרבים, שמעלתו גדולה מאוד, ובפרט בדורינו זה⁶.

וכן להלכה נער שסיים לימודיו בבית ספר יסודי, עדיף שימשיך לימודיו בישיבה קדושה, אשר בה כל הזמן מוקדש ללימוד התורה בלבד. מאשר להמשיך ללמוד בישיבה תיכונית, במטרה לקיים משנת חז"ל יפה תלמוד עם דרך ארץ⁷.

ג. אל תעשם עטרה להתגדל בהם ואל תעשם קורדום להיות

עודר בו

אסור לתלמיד חכם⁸ להודיע עצמו כדי להנצל בכבוד תורתו, שכל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם ק"ו מבלשצר שנשתמש בכלי קדש.

אין צריך לומר הלומד כדי להתגדל ולהיות לו שם כשם הגדולים אשר בארץ, או כדי להתפרנס במלמדות או דיינות והוראות, וכך אמרו חכמים אל תעשם עטרה להתגדל בהם ולא קרדום לחתוך בהם, שכל הנהנה מדברי תורה נוטל חייו מן העולם אלא דבר בהם לשמם ולשם פועלם בה⁹.

ואעפ"כ מי שאין בו יראת שמים לדבר לשמם, אלא להתגדל או להתפרנס מוטב שיעסוק בתורה שלא לשמה, משיתבטל ויפרוש כי מתוך שלא לשמה יבא לשמה.

⁵ בראשון לציון לבעל האר החיים הקדוש (הלכות צדקה סי' רנה) ועיין עוד מזה בשו"ת התשב"ץ ח"א סי' קמב – קמח ובביאור הלכה סימן רלא סעי' א ד"ה בכל דרכיך דעהו הביא מתשובת דבר שמואל סימן קל"ח ובשו"ת ציץ אליעזר (חלק טו סימן לה)

⁶ ועיין בשו"ת משנה הלכות חלק יג סימן כד

⁷ בשו"ת יחזה דעת (חלק ג סימן עה) ועיין בשו"ת יביע אומר (חלק ז יורה דעה סימן יז אות ה)

⁸ שולחן ערוך הרב יורה דעה הלכות תלמוד תורה פרק ד סעיף יג – מז

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

וגם למי שיש בו יראת שמים לא הוזהירו ומנעו מלעשות קרדום, אלא שלא יהיה תחלת לימודו בשביל להיות לו לאומנות להתפרנס בה, שנמצא משתמש בכתר תורה תשמיש של חול לצרכו, ועושהו כקרדום. אבל אם למד לשם שמים ואח"כ אין לו במה להתפרנס אם לא במלמדות או דיינות והוראות, הרי זה משתמש בה לצרכה, שאם לא יהיה לו מה לאכול לא יוכל לעסוק בה כראוי כשהוא מעונה ברעב ועירום או נפשות ביתו.

ואם יכול לעסוק באיזה מלאכה לפרנס את עצמו, ומניח מלאכתו מלהתפרנס בה ומתפרנס מלימוד התורה לתלמידים, כ"ש שהוא משתמש בה לצרכה בלבד כי כדי שלא ליבטל מתלמוד תורה הוא מניח מלאכתו שהיה יכול לעסוק בה, ולהתפרנס ממנה והוא נוטל שכר בטלה ולא שכר תורה, ואף שלא יוכל לבא לידי ידיעת התורה כולה כשעוסק במלמדות, מ"מ מקיים הוא מצות ודברת במ שתעשם עיקר ולא טפלה, משא"כ בשיתפרנס ממלאכתו ויעשה אותה עיקר ותורתו עראי וטפלה בקביעות עתים לבד.

אך מי שחננו ה' שיוכל להתפרנס ממעשה ידיו שיעשה עראי לבד, ותורתו קבע אסור לו להתפרנס מהתורה, אף על פי שמניח מלאכתו ומעשה ידיו בשביל זה שהוא שכר בטלה דמוכח.

ואפילו מתמנה להורות הוראות שיש לו פנאי הרבה ללמוד, ויוכל לבא לידי ידיעת התורה כולה, מאחר שאם היה מתפרנס ממעשה ידיו והיה עושה תורתו קבע היה מקיים מצות ודברת במ, ואף שלא היה יכול לבא לידי ידיעת התורה כולה במשך זמן כזה שיוכל לבא עכשיו הרי אמרו לא עליך המלאכה לגמור ולכך אין עליו להשתמש בכתר תורה בשביל כך.

אלא אם כן רבים צריכים לו שאין במדינה גדול בחכמה כמוהו, והוא בורח מן הגדולה והגדולה מחזרת אחריו, שאז עון בידו להמנע וחייב הוא להתמנות.

ומאחר שנתמנה על הצבור אסור לו לעסוק בשום מלאכה בעצמו בפני שלשה, כדי שלא יתבזה והצבור מצווין לפרנסו בכבוד שלא יצטרך למעשה ידיו כלל, ואפילו לעשרו כמ"ש הגדול מאחיו גדלוהו משל אחיו והוא הדין לכל גדול הדור ופרנס בכל מדינה ומדינה.

ד. שרי ליה לאיניש לאודועי נפשיה באתרא דלא ידעי ליה

מותר⁹ לתלמיד חכם להודיע עצמו שהוא ת"ח, במקום שאין מכירים אותו אם צריך לכך, ואי אפשר בענין אחר. כגון שמעלילים עליו ואין ידו משגת לפייסם בממון, וכדומה. אבל אם ידו משגת לפייס בממון אסור להודיע עצמו

⁹ שם

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

כדי להנצל בכבוד תורתו, שכל המשתמש בכתרה של תורה נעקר מן העולם ק"ו מבלשצר שנשתמש בכלי קדש.

**ה. שרי ליה לצורבא מרבנן למימר צורבא מרבנן אנא שרו
לי תיגראי ברישא**

תלמיד חכם¹⁰ שיש לו דין עם אחד ועומד לפני הדיין, ויש שם בעלי דינים אחרים שקדמו לפניו תחלה, מקדימין דינו של תלמיד חכם אפילו בא לבסוף, דכתיב (שמואל ב ח פסוק יח) וּבְנֵי דָוִד פְּתָנִים הָיוּ, מה כהן נוטל בראש אף תלמיד חכם נוטל בראש. ואפילו פתחו בדין אחר יכולין להפסיק ולדון התלמיד חכם¹¹, כדי שלא יתבטל מתלמודו, וכן מצוה על הדיין להפך בזכותו של תלמיד חכם יותר בכל מה שיוכל, דחזקתו שלא יעשה עול ובודאי יש לו זכות¹².

ולא עוד אלא שמותר לתלמיד חכם לומר תלמיד חכם אני, דונו דיני ראשון. ואף על גב שלמדנו מהמקרא דכתיב (דברים א פסוק יז) כִּקְטָן כְּגֹדֶל תִּשְׁמָעוֹן כִּקְטָן כְּגֹדֶל תִּשְׁמָעוֹן, שצריך הדיין להקדים דין שבא לפניו תחלה. אינו קושיא שזהו עשה, וזהו עשה לכבוד התורה, עשה דכבוד תורה עדיף.

ומטעם זה גם כן מושיבין את התלמיד חכם בשעה שדנין אותו¹³, אף על גב ששאר בני אדם צריכין לעמוד, דכתיב (שם יט פסוק יז) וְעָמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב וּגּוֹ, עשה דכבוד תורה עדיף. לפיכך תלמיד חכם¹⁴ ועם הארץ שבאו לדין מושיבין את החכם ואומרים לעם הארץ שישב גם הוא, ואם לא ישב אין מקפידין בכך. וכן מקבלין עדות מן התלמיד חכם אפילו לכתחלה במישוב דכבוד תורה עדיף. ואפילו אם יש לתלמיד חכם עצמו דין מותר לקום מפניו, ולא חיישינן שמא יסתתמו מענות שכנגדו שיודע שחייבין לקום מפניו. ומכך למדנו גם שצריך לכבד תלמיד חכם בפני הבריות יותר ממה שמכבדו בביתו¹⁵.

¹⁰ שו"ע ונו"כ שם רמג ה ולבוש שם

¹¹ ואין לחוש שמא יסתתמו מענות בעלי דינו שיודע בעל דינו שמחוייבין לכבדו ואין מענותיו מסתמין בכך, וגם ניחא ליה שיקדימו לדונו תחלה.

¹² שו"ע ונו"כ חו"מ טו א

¹³ לבוש וש"ך יו"ד שם יא

¹⁴ שו"ע ונו"כ חו"מ יז ב

¹⁵ ערך לחם למהריק"ש שם

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

י"א¹⁶ שאין בזמנינו גדר תלמיד חכם לדינים אלו. וי"א¹⁷ שאף בזמנינו יש לנהוג כן במי שמוחזק לתלמיד חכם, וכן עיקר¹⁸.

ו. וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון ולישול מנה יפה ראשון

כבר התבאר מסכת מגילה דף כח. שכהן וישראל שהם שוין בחכמה מצות עשה מן התורה להקדים הכהן¹⁹, שנאמר (ויקרא כא פסוק ח) וְקִדְּשֶׁתוּ²⁰, ודרשו חכמים לכל דבר שבקדושה, כלומר בכל דבר שיראה גדול הוא מקודש כגון לפתוח ראשון בקריאת התורה ולהיות ראש המדברים בכל קיבוץ עם, לדבר ולדרוש תחילה, וכן בישיבה ידבר בראש וכן בסעודה הוא קודם לברך המוציא²¹ וברכת המזון, וליתן לו מנה יפה בתחילה לכל המסובין, אלא א"כ יש ישראל גדול ממנו בחכמה אזי יתנו להחכם מנה היפה תחילה, וצריך לזהר בכל אלו שהם מן התורה.

ובמקום שאין כהן, טוב להקדים גם כן הלוי לישראל בכל אלו, אם הם שוין בחכמה, והעושה כן מאריך ימים, אבל אין חיוב בדבר שלא נאמר וְקִדְּשֶׁתוּ אלא בכהן (שם) כי את לָחֶם אֱלֹהֶיךָ הוא מְקַרֵּב וגו'.

חכם ישראל²² קודם לכהן, שאינו חכם כמותו אף על פי שהוא ג"כ תלמיד חכם, ומכל מקום טוב שימחול ישראל החכם על כבודו, ויקדימו הכהן לברך, ולא יברך לפניו, כיון שהכהן ג"כ תלמיד חכם, והעושה כן מאריך ימים²³.

אבל לכהן עם הארץ אסור להקדים דרך חוק ומשפט כהונה²⁴ משום בזיון התורה, כי מעלתה גדולה ממעלת הכהונה, והוא בכלל משניאי אהבו מות שמשניא את התורה בפני ההמון, שיאמרו שאינה חשובה כ"כ בראותם שהחכם שפל לפני ע"ה, דאף שהוא כהן מעלת התורה גדולה ממעלת הכהונה.

¹⁶ סמ"ע חו"מ שם ד

¹⁷ ש"ך שם א מהב"ח ומתשובת ר"י מטראני, ואורים שם ב

¹⁸ נתיה"מ שם ב

¹⁹ שו"ע ונו"כ או"ח רא ב

²⁰ עיין טור יו"ד סי' כ"ח וב"ח ופרישה שם, מנחת חינוך מצוה רס"ט, שדי חמד כללים אות כ' סי' צ"ב, שו"ת מהרש"ם ח"א סי' רי"ד ודעת תורה הכא שמאריכים הרבה אם וקדשתו הוי דאורייתא ומה דינו בזמן הזה.

²¹ שו"ע ונו"כ או"ח קסז יד

²² שו"ע רא שם

²³ מ"ב שם יב

²⁴ מ"ב שם ט

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

אבל אם החכם נותן לו רשות לברך כך בלא חוק ומשפט כהונה מותר, ואפילו אם החכם הוא כהן, והעם הארץ הוא ישראל²⁵.

אולם גם אם ניתן רשות²⁶ למי שאינו תלמיד חכם לברך, אם תלמיד חכם בתורה המכונה בשם חבר או מוסמך ומורנו מיסב שם, פורטו בפרטות בנטילת רשות. וגם נוהגין המדקדקין ליטול רשות בפרטות מכהן או כהנים המסובין שם, וחיוב גדול ומוטל על בעל הבית להקדים התלמיד חכם או הכהן, האי כדיניה והאי כדיניה.

דף סב:

ז. שרי ליה לצורבא מרבנן למימר לא יהיבנא אנרגא

מאד צריך²⁷ ליוהר בכבוד חכמים משום כבוד תורה, ולפיכך כל דבר שהוא גנאי לתלמיד חכם אין מחייבין אותו לעשותו, אפילו הוא צרכי רבים כגון חפירות ובארות של מים שצריכין להן בני העיר, ודרך להטיל על כל בני העיר לעשותן בבנין וחפירה, תלמיד חכם אינו יוצא בעצמו עם שאר העם לעשות אותו הבנין והחפירה וכיוצא בהן, כדי שלא יתבוז בפני עמי הארץ, וכיון שהם עצמן פטורין גם אחרים אינן צריכין להשכיר במקומם.

במה דברים אמורים²⁸ בשכל אחד יוצא בעצמו, שאז אין יוצאין כדי שלא יתבוז. אבל אם אין יוצאין בעצמן, אלא הכל שוכרים אחרים במקומן או גובין ממון מבני העיר לפי הממון לעשותו, כיון שהוא דבר שצריך לחיי האדם חייבין לתת חלקם, אבל דבר שהוא צריך לשמירת העיר כגון חומות העיר ומגדלותיה ושכר השומרים, אין חייבים לתת להם כלום שתלמידי חכמים אינן צריכין שמירה שתורתן משמרתן.

ולפיכך פטורים התלמידי חכמים מכל מיני מסים הקצובים על כל בני העיר, בין מס שהוא קצוב על כל איש לבדו בין הקבועים בין שאינם קבועים, וחייבים בני העיר לפרוע בשבילם אפילו גולגולת הקצוב על כל איש ואיש, ואפילו אם אמר המלך שתלמידי חכמים עצמם יתנו, אין זה דינא המלכותא

²⁵ מ"ב י

²⁶ יוסף אומ"ן חלק א דיני כוס של ברכה וברכת המזון סימן קסד

²⁷ שו"ע ונו"כ יו"ד רמג א

²⁸ שו"ע ונו"כ שם ב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

אלא גזילה דמלכותא, שאין כח ביד המלכים בימינו לעבור על כל זה, וחייבים הציבור לתת בעדם לפי הסכום.

ואם החרומו הציבור על התלמידי חכמים לתת, אין ממש בחרם שלהם, דחרם הוא ארור, וארור בו שבועה, ואין נשבעין לעבור על המצות. והתלמיד חכם יכול להחרים ולשמת הציבור שיתנו דמיו בעדו. ואין חילוק אם התלמיד חכם עשיר או עני, שהרי אנשי כנסת הגדולה עשירים היו ואפילו הכי נפטרו מפני התורה שמשמרתן.

דוקא תלמידי חכמים שתורתם אומנותם, אבל אם אין תורתם אומנותם אלא מתעסקים במשא ומתן כדי להתעשר, אין זה תלמיד חכם שנפטר מן המסים, שהוא משליך עול תורה ושמירתה לאחריו וסומך על משאו ומתנו, לפיכך חייב לישא בעול עם השאר.

מיהו אם יש לו מעט אומנות או מעט משא ומתן להתפרנס בו כדי חייו ולא להתעשר ולא דוקא כדי חייו בצמצום אלא כל שיהא מתעסק כדי להחיות נפשו כדי חייו קרינא בזה²⁹, ובכל שעה שהוא פנוי מעסקיו חוזר על דברי תורה ולומד תדיר, הרי זה נקרא תורתו אומנותו והגית בו יומם ולילה קרינן ביה, ואין חילוק אם הוא תופש ישיבה או לא מכל מקום תורתו משמרתו. ובלבד שיהא מוחזק בדורו לתלמיד חכם שידוע לישא וליתן בעומקה של תורה ומבין מדעתו ברוב מקומות התלמוד ובפירושו ובפסקי הגאונים, ועם זה תורתו אומנותו על הדרך שנתבאר.

ואף על גב דקי"ל שאין עכשיו בדורינו תלמיד חכם לענין מס להוציא ממנו המס לומר שאינו תלמיד חכם כהוגן אין מוציאין ממנו, ובלבד שהוא מוחזק לתלמיד חכם כמו שנתבאר.

ח. שרי ליה לצורבא מרבנן למימר עבדא דנורא אנא לא

יהינא אנרגא מ"ט לאברוחי אריא מיניה קאמר

אסור לאדם³⁰ לומר שהוא גוי כדי שלא יהרגוהו, שכיון שאומר שהוא גוי הרי מודה לדתם וכופר בעיקר³¹. ואף על פי שאסור לומר שהוא גוי מכל

²⁹ ש"ך שם ז

³⁰ שו"ע ונו"כ יו"ד קנז ב

³¹ בכנה"ג בהגהות הטור אות כ"ב כתב מתשו' הרדב"ז מהרא"ש וס' חסידים דאפי' אשה אסורה לומר כותית אנכי ועיי"ש עוד באות שאח"ז שכ' מהם' חסידים דאשה שהולכת בדרך ושמה שפונעים בה עכו"ם ויראה פן ישכבו עמה יכולה ללבוש בגדי כומרת כדי שיהא סבורים שהיא כומרת ולא ישכבו עמה ואם שמעה אשר פרוצי ישראל יפגעו בה כמו כן יכולה ללבוש מלבושי נכרים ולומר שהיא עכו"ם וגם יכולה לומר שהיא תצעק ותלשין עליהם וגם יכולה לצעוק קודם כדי שיבואו עכו"ם לעזור לה אפי' אם יהרגו את הפרוצים עיין שם.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת גדרים

מקום יוכל לומר להם לשון שנשמעת בשתי צורות, שהגוים יבינו שהוא אומר שהוא גוי והוא כוונתו לדבר אחר והם אלו שמטעים את עצמם³², וכן כל כיוצא בזה שיוכל להטעותם שהם יסברו שהוא גוי מותר שהם מטעים את עצמם³³.

אבל אם כדי שלא יכירוהו שהוא יהודי משנה מלבושו בשעת הסכנה מותר³⁴, כיון שאינו אומר בפירוש שהוא גוי הוא אינו עושה שום הודאה באלהותם אלא שהם מטעים נפשם ואינם מכירים אותו, ואפילו כלאים מותר ללבוש כדי להציל עצמו.

וכן בדרך זו בעריות מי שלבו העלה טינא וחושק באשת איש, אם תוכל אשתו לבא אליו להטעותו באופן שיסבור שבא על הערוה שרי³⁵.

וכל זה דוקא במקום שיש בו סכנה, אבל שלא במקום סכנה אפילו לומר לשון שנשמע לשתי צדדים כנזכר, אסור, וכגון שאומר כן להציל עצמו מחיוב מיסים, אולם לת"ח מותר באופן זה³⁶.

---

³² דנורא הוא עבודת כוכבים הנקראת נורא, והת"ח דעתו לשמים שנקרא אש אוכלה. ועיין יד דוד בסוגייתנו שהמאירי כתב כמ"ש הר"ן כי כוונתו על התורה שנקרא אש. ולפ"ז דוקא בהך ע"ז דנורא שרי, אבל בשאר ע"ז שאי אפשר לומר כן אסור. ובשם י"מ כתב דאף בכל ע"ז שרי, משום דאמר עבדא, שמשועבד הוא להם, וגם דוקא דאומר ולא יהיבנא מכסי, כלומר שאינו אלא להבריה מעליו, ע"ש. ומדברי הר"ן נראה לכאורה כפירוש השני, שהרי כתב ולא היו כמודה בע"ז, דמוכחא מילתא דלא אמר הכי אלא לאפטורי מכרנא, ובע"כ כוונתו מדאמר בפירוש ולא יהיבנא כרנא, ומדפירש כן ש"מ בכל ע"ז מותר כיון דמוכח מדיבורו, וא"כ למה כתב הר"ן אח"כ דהוא לכו לשמים, דכתיב ה' אלקיך אש אוכלה, וא"כ לפ"ז דוקא בנורא שרי ולא בע"ז, וכפירוש הראשון שכתב המאירי. ואפשר דטעם הראשון עיקר, ולא כתב כן הר"ן אלא היכא דאפשר שלבו לשמים ע"י הלשון עדיף טפוי.

³³ ע"י בכנה"ג שם אות כ"א שכ' בשם תשו' המהרשד"ם חיו"ד סי' קנ"ט דאע"פ שאסור לומר שהוא כותי נכון לחתום את שמו בשם עכו"ם כדי שלא יפסידו את מעותיו ומ"מ גם בזה מדת חסידות הוא להרחיק האדם עצמו בכל מיני הרחקה שאפשר עיין שם

³⁴ היינו שגזרו שיהרג כל הנקרא בשם יהודי אבל אם גזרו שמד על כל מי שלא ילבש לבוש עובד כוכבים יהרג ואל יעברין ש"ך שם יז

³⁵ פשוט הוא דמ"מ צריך לעשות תשובה על זה דאיהו מיהו נתכוין לאיסורא כדאשכחן בר' חייא בר אשי בקידושין (דף פ"א) שכל ימיו עשה תשובה. ט"ז שם י

³⁶ ש"ך שם יח ועיין ים של שלמה מסכת בבא קמא פרק י סימן יט דלצורבא מרבנן מותר לומר בפני גובה מס המלך עבדא דנורא אנא. והגובה מס יסבור שהוא עבד של ע"ז הנקראת נורא, ויפטור אותו ממס. אבל הרב דעתו לשמים הנקרא אש אוכלה כו', וכן כל כה"ג. ודוקא צורבא מרבנן מותר לומר כך, ולא שאר העם. ועי"ש עוד שחילק בין זה ללבישת בגדי גוים או לבישת כלאים להנצל ממכס "בשלמא גבי דיבור, שעיקר תלוי בלב, והיכא שלבו לאביו שבשמים שרי כה"ג. אבל ללבוש בגדים של גוים, שהן בגזרת התורה, שלא ללכת בחקותיהם, ואם דעתו שלא יכירוהו שהוא יהודי, אלא יסברו שהוא גוי א"כ עבר בלאו לא תלכו בחקות הגוים, ואין מועיל מה שבלבו לאביו שבשמים". ועיין פתחי תשובה יח שכתב "ועיין בתשובת בית יעקב סי' קמ"ו שכתב דרש"ל מיירי ביש לו ממון ליתן המס אז לא שרי אלא בת"ח אבל אם אין לו גם בשאר בני אדם רשאי לומר לישנא דמשמע לתרי אפי. וכ' עוד דטעם השני שכ' רש"ל מאחר שהוא פטור ממס כו' הוא עיקר ולפ"ז

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

וללבוש בגדי גוים כדי שלא יכירוהו שהוא יהודי ויעבור המכס או כדומה לזה, אסור לעשותו.³⁷

י"א³⁸ שישראל ששומע שאומרים עליו שהוא גוי, צריך שיאמר יהודי אנכי וי"א³⁹ שאין צריך, אך אם לבו נקפו יתענה ב' וה' וב'.

במקומות⁴⁰ שהגוים נוהגים קלון בבתי ע"ז שלהם, שכל מי שיברח לשם אפילו הוא חייב מיתה ניצל ואין ממיתין אותו, מותר לישראל לברוח⁴¹ לשם להציל עצמו⁴², שאין זה נהנה מע"ז מחמת שמודה שיש בה ממשות, רק שהם בטעותם ושקרותרם אינם רוצים להמיתו משום כבודה, והוא אינו עושה כלום⁴³ הודאה בה⁴⁴.

אם באים עליו לעשות לו גזילה בדרך מותר לכל אדם לומר לישנא דמשתמע לתרי אפי' דדוקא במס יש חילוק בין ת"ח לשאר אדם אבל בגזילה אין חילוק ע"ש.

³⁷ בלבוש סיים שמציל ממונו בע"ז, וזה לא התירה התורה, משמע שאף לצורבט מרבנן אסור וצ"ע.

³⁸ ע"י בכנה"ג בהגהות הטור אות י"ט שכ' מהם' הסידיים כן

³⁹ בס' באר שבע כ' בשם מהרש"ל ישראלים ויהודים שהלכו בדרך בשעת הגזירה ופגעו בהם פריצים וחקרו אותם מרחוק אם יש ביניהם יהודים ושתק היהודי וכוון בלבו אם ישאלו אותו יאמר האמת שהוא יהודי אבל עכשיו שאין שואלין אותו מה לו להודות והישמעאלים כחשו ואמרו אין כאן יהודי בינינו ויהודי שתק להם ולא אמר שהוא שקר באשר הוא יהודי ועתה מתחבט היהודי ולבו נקפו על מה שחטא בזה והשיב שלא חטא היהודי כלל. מובא בדרב"ת שם סג

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם ג

⁴¹ ע"י בכנה"ג בהגהות ב"י אות נ"ה שכ' בשם מהר"ל דנכרי שבא לפני ישראל להתגייר והישאל מתיירא שיתפרסם ויבא לידי סכנה מותר לדחותו ואם מחזיק הנכרי בו ואינו מניחו עד שיגמרנו מותר לגלות למושל למען הציל נפשו וכל הקהל מן הסכנה עיין שם.

⁴² סיים הרא"ש שם ול"ד למתפא מעצי אשרה דהתם יש חשש שימשוך כיון שהרפואה תלויה בעצי אשרה דגם באשרה אם אמר מעלין סתם והביא לו מאשרה דמותר, וכן בזה הא דמצילין הבורח לתוכן אין זה משום עליו שיש באליל ועוד דבית שאינו נעבד עצמו לא מקרי עבודת כוכבי' ע"כ. ולפ"ז לההיא דעה שמביא בש"ע סימן קנ"ה סעיף ב' שאוסרין אפילו בעלין סתם משום לא ידבק בידך וגו' יש לאסור גם כאן. מ"ז שם יא. ועיין ש"ך קנה יא שהעיקר שם כדעה ראשונה שמותר העלים וא"כ מותר גם כאן. ועוד לכאורה יש לחלק דהכא הוא בשב ואל תעשה משא"כ התם הוא בקום עשה שמתפא בעלים וצ"ע.

⁴³ עיין במ"ז שם וז"ל "ובסימן קמ"ט מביא הטור דלא ישתה מן מעין המושך לפני אליל אפילו אם ימות אם לא ישתה נ"ל לתרין דשאני התם שהולך שם לעשות מעשה שיהיה לו תועלת דהיינו כגון לדבר שם עם השר או כיוצא בו וע"ז אסרו שם, משא"כ כאן שיהיה שם שב ואל תעשה אין זה אלא הרחקת הנזק ומותר בפקוח נפש". אולם עיין שו"ע ונו"כ קנ ג שפסקו שבמקום שימות אם לא ישתה מותר שם.

⁴⁴ אולם עיין ביאור הגר"א שם קנ ד שהביא רא"י לדעת הרשב"א והטור להחמיר דגם בדבר שאינו אלא משום מראית עין יחרג ואל יעבור עיין שם וע"י בס' מקור מים חיים שהביאו ודחה ראייתו והביא ראיה דעיקר כדעת הר"ן להקל. וכ"כ האחרונים שם וע"י בשו"ת התם סופר חיו"ד סוף סי' קל"ג שנשאל בעיר א' שמקפידים הכומרים והמינים שידלקו ישראל בחלונותם בשעה שמסבבים העכו"ם ביום אידם בצלמים ומנדים אותם וכו' והמסבבים כשרואים שאין אור בחלונותיהם וכו' עד שיביאו לידי סכנה ונשאל אם מחוייבים להסתכן בנפשם בזה או לא והשיב שאסור להדליק הנרות לכבוד הע"ז וצריך למסור נפשו על זה. וע"י בשו"ת מהר"י אסאד חיו"ד סי' קע"ע שנשאל ג"כ שאלה כזו ומביא דברי הח"ס הנ"ל וכ' דבע"כ לא קאמר הח"ס שצריכין למסור נפשו על זה הוא רק בארץ הודו שמנהג כל המדינה הזה כן הוא ע"פ חק פקודת המושלים וכומרים וכמו בשעת השמד דמו לכן צריך למסור נפש על זה כיון שכונותם להעביר על דת משא"כ במדינותינו שאין זה חק המדינה והכומרים רק באיזה מקומות הוא מחמת רשעת הגוים שבמקום ההוא שרוצים שהיהודים ישמחו עמהם בחגיגה אבל לא להעביר על הדת וכו' וגם בזה"ז לא עובדי ע"ז הם ולא מקרי אלול שלהם עבודה זרה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

אולם בשעת השמד יש אומרים⁴⁵ שהוא אסור, כיון ששעת השמד הוא, הם יאמרו מפני שמודה בה ומקיים גזירתן יניחוהו, והרי הוא כעובר על דת שעושה רצונם. וכל הנזכר אינו⁴⁶ אלא להציל עצמו מפני סכנת פקוח נפש, אך להציל עצמו מסיבות אחרות אסור⁴⁷.

ט. אנא זבניה לבי נורא ... רוב עצים להסקה ניתנו

דברים⁴⁸ שהם מיוחדים למין ממיני ע"ז שבאותו מקום אסור למוכרם לעובדי אותה ע"ז שבאותה מקום אפילו שלא ביום אידם ואפילו בזמן הזה⁴⁹, משום (ויקרא יט פסוק יד) וְלִפְנֵי עֹר לֹא תִתֵּן מִכֶּשֶׁל שֶׁאֵף בְּנֵי נַח מוֹזְהָרִים עַל ע"ז.

ואם קונה הרבה ביחד שניכר הדבר שהוא קונה אותם לסחורה מותר, וכן אם אומר שצריך אותם לדברים אחרים והישראל יודע שכדבריו כן הוא, מותר למכור להם אפילו אינו קונה הרבה ביחד, דלא גזרו בזה משום מראית העין, שאין הכל יכולין לעמוד בה שצריכים לישא וליתן עמהם⁵⁰.

דברים שאינם מיוחדים לעבודה זרה מוכרים אותם להם סתם, ואם פירש הגוי שהוא קונה אותם לעבודה זרה אסור למוכרו לו, אלא אם כן פסלן מלהקריבן לע"ז שדבר שפסלו ופגמו ודאי לא יקריבהו לעבודה זרה.

היו מעורבים דברים המיוחדים עם דברים שאינם מיוחדים כגון לבונה זכה בכלל לבונה שחורה, מוכר להם הכל בסתם ואין חוששין שמא ילקט הזכה לבדה לעבודה זרה, וכן כל כיוצא בזה. אבל לבונה זכה לבדה ודאי אין מוכרין להם. ודוקא לכהן או לגוי שחזקתו שיקטירנה לעבודה זרה, אבל לסתם גוי שרי שקונה אותה להריחה ולא להקטירה לע"ז⁵¹. אסור למכור מים לגלחים כשיודע או מרגיש שרוצה לעשות מהם מים להטביל.

⁴⁵ כ"כ הרמ"א שם בשם הכלבו ועיין בביאור הגר"א שם כז דמ"מ לא גרע משאר איסורים דבשעת הגזירה יהרג ואל יעבור.

⁴⁶ ע"י בס' תוספת ירושלים שהביא מהתוספתא דזה דוקא במקום סכנה אבל בלא"ה אפי' מתיירא מפני הליסטים או מפני רוח רעה אסור עיין שם. דרכי תשובה שם סז

⁴⁷ ולכאורה צ"ע דהכא להציל עצמו מתשלום מכס אומר עבדא דנורא אנא אולם לפי מה שנתבאר לעיל זה מותר רק דמשתמע לתרי אפי' ולצורבא מרבנן.

⁴⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד קנא א

⁴⁹ ט"ז שם א ש"ך שם ב

⁵⁰ וגם בקונה הרבה ביחד אין לאסור משום דילמא אול זובן לאחריני לצורך ע"ז, דאלפני עור לא תתן מכשול מפקדינן, אלפני דלפני לא מפקדינן. לבוש ומ"ז שם ג וש"ך ג

⁵¹ עיין ש"ך שם ד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

י. עד הקציר עד שיתחיל העם לקצור קציר חטיין אבל לא קציר שעורין הנל לפי מקום נדרו אם היה בהר בהר ואם היה בבקעה בבקעה

כבר התבאר לעיל דף סא: שאם אמר⁵² קונם יין עד הקציר או עד הבציר⁵³ או שאמר עד שיהא הקציר או הבציר, אינו אסור אלא עד שיגיע הקצירה או הבצירה בפועל⁵⁴, לא עד שיגיע זמן הקצירה או הבצירה ואין קוצרים או בוצרים. שכל דבר שאין זמנו ידוע וקבוע ליום מוגבל בכל לשון שיאמר אינו אסור אלא עד שיגיע. שאין אדם מכניס עצמן לאסור בספק כשאין ידוע מתי מתחיל וכמה זמן יימשך⁵⁵.

ובכל מקום זמן הנדר לפי מה שממהרין או מאחרין לקצור בו, ואנו הולכין אחר מקום שעומד בו הנודר בשעת הנדר, אפילו אם הולך הנודר אחר כך אל מקום אחר, בין להחמיר כגון שהלך למקום שממהרין הקציר, שיחמיר להמתין עד הקציר במקום שנדר, בין להקל כגון שהלך למקום שמאחרין אותו שיקל להתיר קודם לכן לפי קציר של מקום שנדר שם.

קציר סתם הוא קציר חטה⁵⁶, ואם המקום שנדר בו רובו קציר שעורים הולכין אחריו, שודאי מחשיב הוא לאנשי עירו⁵⁷ וקורא סתם קציר למה שהוא הרוב בעירו.

יא. עד הגשמים עד שיהו הגשמים עד שתרו רביעה שניה

האוסר עצמו⁵⁸ בדבר עד הגשמים הרי זה אסור עד שירדו הגשמים ממש, שכן הוא משמעות לשון של גשמים, והוא שירדו מזמן רביעה⁵⁹ שנייה שהוא

⁵² שו"ע ונו"כ יו"ג רכ יב

⁵³ קצירה שייך בתבואה ובצירה בענבים ומסיקה בזיתים. ש"ך שם כ

⁵⁴ ש"ך שם כא

⁵⁵ מ"ז שם ו מהר"ן

⁵⁶ נראה לי ברור דהיינו לענין התחלה אבל באמר עד סוף הקציר דהיינו שיכלה כל הקציר אפילו של שעורין ודומה לעד סוף האדר. מ"ז שם ה

⁵⁷ ול"ד לספק דלעיל נא: בס"י רי"ז ס"ג גבי מלוח וכבוש ולעיל נג. בנודר מן השמן והוא השו"ע ריז ס"ז דהתם מספקינן במה היתה מחשבתו אם לרוב לשון העיר או לרוב ספוק העיר ואולינן לחומרא אבל הכא ודאי דאחשיב הוא לאנשי עירו וקורא סתם למה שהוא הרוב בעירו. ש"ך שם כד מהלבוש והב"ח.

⁵⁸ שו"ע ונו"כ יו"ד רכ יח

⁵⁹ ורביעה פ"י גשם על שרובין על הארץ. מ"ז שם יב שגשמי היורה מתחלקים לשלוש עונות גשמים, שכל אחת מהן קרויה "רביעה", מלשון רביצה והפראה, שכן הגשמים רובצים על הקרקע ומפרים אותה. שלוש עונות הגשמים הן: "רביעה בכירה", הנקראת גם "רביעה ראשונה", שזמנה בשבעה בו לרא"ש וטור, ולרמב"ם ומחבר כאן לגבי נדרים בשבעה עשר בו; "רביעה בינונית", הנקראת גם "רביעה שנייה", שזמנה בשבעה עשר בו,

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

בארץ ישראל ובמקומות הסמוכות לה מכ"ג במרחשון ואילך⁶⁰, וי"א⁶¹ שהוא מי"ז מרחשון. ובגולה משבעים יום אחר התקופה, שכיון שאמר גשמים לשון רבים משמעו גם כן שיעברו שני גשמים⁶², דהיינו רביעה ראשונה שהוא בארץ ישראל שבעה עשר במרחשון ובגולה ששים יום לתקופה, ושנייה שהיא בארץ ישראל כ"ג במרחשון ובגולה שבעים יום לתקופה, והכל הולך לפי מקום נדרו⁶³.

י. עד שיפסקו גשמים ... עד שיעבור הפסח

אמר⁶⁴ עד שיפסקו הגשמים אסור עד שיעבור הפסח⁶⁵.

ג. אמר עד הגשם עד זמן גשמים קאמר

האוסר עצמו⁶⁶ בדבר עד הגשם, שונה הוא ממי שאמר עד הגשמים, שמשמעותו עד זמן הגשם, והרי זה אסור עד זמן הגשמים דהיינו רביעה שלישית⁶⁷ שהוא בארץ ישראל עד ראש חדש כסליו, הגיע זמן הגשמים הרי זה מותר בין ירדו גשמים בין לא ירדו. וי"א⁶⁸ שאינו אסור אלא עד רביעה ראשונה שהוא ז' מרחשון בא"י.

לרא"שולרמב"ם לענין נדרים בעשרים ושלושה בן; "רביעה אפילה", הנקראת גם "רביעה שלישית", שזמנה בעשרים ושלושה במרחשון, לרא"ש, ולרמב"ם בראש חודש כסלו. ובחז"ל לא נחלקו שרביעה ראשונה ששים יום לתקופה. ש"ך שם לב

⁶⁰ דעת הרמב"ם והמחבר

⁶¹ דעת הרא"ש והמור ועיי"ש בש"ך שם לא מה השקשה על דעת המחבר וקיים דעת הרא"ש והמור

⁶² לבוש וט"ז שם יג

⁶³ ש"ך שם לג

⁶⁴ שו"ע ונו"כ שם יט

⁶⁵ כתב הלבוש "ונראה לי אף על פי שאנו מפסיקין מלומר משיב הרוח ותן טל ומטר מיום ראשון של פסח, כי משום דקי"ל גשמים בחג סימן קללה ואין מתפללין על דבר שהוא קללה אף על פי שזמנם הטבעי עדיין עד שיעבור הפסח, אבל בנדרים הלך אחר לשון בני אדם ולשון בני אדם כן הוא שזמן להפסקת הגשמים הוא משיעבור הפסח, נ"ל"

⁶⁶ שו"ע ונו"כ שם יח

⁶⁷ כן דעת הרמב"ם והמחבר

⁶⁸ הרא"ש והמור והראב"ד פסקו דאינו אסור אלא עד רביעה ראשונה וכן פרש"י בנדרים סוף דף ס"ב. ש"ך שם כט

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ואם ירדו גשמים ברביעה ראשונה כלומר בארץ ישראל משבעה עשר במרחשוון⁶⁹. וי"א⁷⁰ בז' מרחשוון, ובגולה ששים יום לתקופה כשמתחילין שאלת הגשמים⁷¹, הרי זה מותר מיד⁷²,

⁶⁹ דעת המחבר והרמב"ם

⁷⁰ דעת הרא"ש והמור בש"ך שם

⁷¹ והוא בלילה שבין הרביעי לחמישי לדצמבר, ובשנה שחודש פברואר עשרים ותשעה יום נופלת התקופה בלילה שבין החמישי לשישי בדצמבר עיין קיצושו"ע סי' י"ט סעי' ה', ומש"כ בכ"י בשם אבודרהם שהוא בכ"ב בנובמבר, ידוע שבשנת 1582 למנינם הוסיפו 11 יום למספרם והוא הלוח הגריגוריאני, וכדי להתאים את שנת החמה, כל שנה רביעית מחשבים המה פברואר 29 יום במקום 28, אך עדיין אינו מתאים במדויק ולכן כל מאה שאינה מתחלת במספר ד' מאות לא יהיה פברואר 29 יום, אך עדיין יצטרכו בסוף המאה העשרים ואחד (2100) להחסיר יום אחד, וחשבונות אלו משנים את יום התקופה, עיין שו"ת דברי שלמה ח"ב סי' קס"ז, תשובות והנהגות ח"ב סי' נ"ד.

⁷² שלשון של עד הגשם שתי משמעויות לו, או שיהיה זמן של עיקר הגשם שהוא זמן האחרון דהיינו רביעה שלישית אף על פי שלא ירדו גשמים, וכיון שהוא לשון יחיד משמע נמי אפילו אם לא יגיע רק זמן גשם ראשון שהוא שבעה עשר במרחשוון, ובלבד שירד בו הגשם דהכי חשיב רביעה ראשונה וירדו כמו רביעה שלישית ולא ירדו, לפיכך אמרינן ודאי דעתו של זה הנודר היה לשניהם לאיזה מהם שיהיה ראשונה עד אותו זמן ימשוך נדרו ומשם ואילך יפסק נדרו ויחזור להתירו. לבוש ומ"ז שם יב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>